

Víctima: José Santamaria Anchel
Autoria: Alberto Sánchez Moro

Benvolgut iaio,

Aquesta és la carta que m'haguera agradat poder escriure't, quan encara vivies, només amb la intenció de dir-te que anava a lluitar perquè no es perdera la teua memòria.

Recorde, sent molt xicotet, com ens contaves algunes pinzellades del patiment que vas suportar. Ens parlaves, amb la veu trencada, de les pallisses que havies patit, del teu pas per diversos camps, de com vas aprendre en aquelles presons fins i tot idiomes, sobretot rus, ens deies. Especialment recorde que mai vas deixar de lluitar pels teus ideals, malgrat la teua malaltia, una altra herència de la «gloriosa» però no triomfal repressió, perquè, encara que van robar i van tancar la teua joventut entre barrots, mai van aconseguir robar ni tancar la teua manera de pensar.

Ara, més gran, he intentat reconstruir els teus passos. Vas nèixer a Torrent (València) el 1914. Orfe de pare als nou anys, et vas fer obrer de vila per ajudar la família i prompte vas abraçar l'ideal. Buscaves un món més just, lliure i igualitari. Et van enviar a fer la mili a Mallorca i prompte, l'any 1937, et van jutjar sumaríssimament.

En la causa judicial, per ser anarquista i anarcosindicalista, deien que eres un extremista perillós. Per descomptat era extremadament perillós creure en la llibertat de totes les persones, en aquell nou món tan «únic, grande» i gens lliure en què els nous «salvapatrias» pretenien tancar-vos.

Et van condemnar a mort, però sent «benèvol» van preferir una condemna a mort en vida, trenta anys de presó major. Malgrat la seua benevolència, no van deixar d'intentar matar-te a pallisses a les Estacions, de fam i tuberculosi al penal de Formentera, i de desesperació a Alcoi. L'any 1945, després de vuit anys de dolor, vas ser alliberat, en el millor sentit kafkià, perquè aquella llibertat suposava tornar a un país que s'havia convertit en un gran camp de concentració on els criminals havien de custodiar els innocents.

Malgrat tots els cops, la salut trencada, la repressió contínua per ser qui eres, que la teua família va heretar «por ser hijos de...», res d'això va impedir que continuares lluitant per aquells ideals de llibertat, justícia social i igualtat universal.

En aquests mesos, buscant i recuperant la teua memòria, moltes nits em costava dormir. Pensava en com et vas sentir en arribar a aquells camps, foraster en una terra estranya, sense família a prop, en la crueltat que et vas trobar i el patiment que vas haver de suportar. Al mateix temps, sempre intentava pensar en l'ajuda que vas poder trobar en

G
O
I
B
/

altres persones que patien com tu i en aquelles que, fins i tot havent estat desposseïdes de tot, intentaven oferir-te el mínim que tenien, que era la seua solidaritat.

Tot això va per tu, per totes aquelles persones que van patir la desmemòria, l'oblit i el silenci imposat, perquè el seu record no es perda, i per aquelles altres que han aconseguit que l'oblit no siga possible.